

върщатъ въ отвлечени нравствени проблеми, които витаѣха изъ „нуждитѣ на личността и обществото“. При тази атмосфера пробиваха си пътъ изъ Русия ученията на Сенъ-Симона, на Фурие, Прудона, цѣлиятъ утопически и анархически социализмъ, които бѣха на изживѣване въ западна Европа; само въ закѣснѣлитѣ съ економическото си развитие страни и въ деспотическата империя намѣриха богата почва да прѣбжднатъ тѣзи идеи дождѣ началото на 80-тѣ години, врѣме, което съвпада съ нахлуването на научния социализмъ и въ Русия.

Но най-сетѣ, цѣла верига вътрѣшни и външни събития заставиха руската интелигенция да дѣйствува и на практика, макаръ още въ кръга на социализмътъ, изчерпаянъ чрѣзъ „науката“ на утопиститѣ и анархиститѣ отъ школата на С.-Симона и Прудона.

Начало на тая практика, слѣдъ първия несполучливъ опитъ на „декабриститѣ“, срѣщаме къмъ края на 40-тѣ години, главенъ органъ на която се явява кръжокътъ на Петрашевци, смѣтанъ за „единъ отъ центроветѣ на социалистическитѣ идеи въ Русия“. Възприелъ напълно въгледитѣ на французскитѣ утописти, но проникнатъ съ силна вѣра въ близкото бждеще¹⁾, този кръжокъ възвѣсти като главни свои искания: прѣмахване крѣпосничеството, въвеждане сждопроизводство съ сждебни засѣдатели и свобода на словото, т. е. искания, които не излизатъ изъ прѣдѣлитѣ на „най-скромната програма на либералната буржуазия“.²⁾ На 7. априль 1849. година, день, въ който е роденъ Фурие, Петрашевци произнесли пламенни рѣчи въ честь

1) „Изъ отечеството на Сенъ-Симона, Кабе, Фурие, Луи Блана и въ особености на Жоржъ Занда, се лѣше върху насъ вѣрата въ човѣчеството; оттука възсия върху ни увѣреностъта, че златния вѣкъ е не задъ насъ, а прѣдъ насъ“ (Н. Щедринъ, „За рубежомъ“).

2) П. Л. Лавровъ, Народники-пропагандисти, стр. 15.